

Ministerie van Defensie

Plein 4
MPC 58 B
Postbus 20701
2500 ES Den Haag
www.defensie.nl

> Retouradres Postbus 20701 2500 ES Den Haag

De Voorzitter van de Eerste Kamer
der Staten-Generaal
Postbus 20017
2500EA Den Haag

Onze referentie

BS2022032941

Bij beantwoording datum, onze referentie en betreft vermelden.

Datum 19 december 2022
Betreft Beleidsmatige mutaties na Najaarsnota 2022 Hoofdstuk X

In overeenstemming met de Comptabiliteitswet 2016 informeer ik u met deze brief, mede namens de staatssecretaris, over de nu voorziene overschrijdingen (uitgaven, ontvangsten en/of verplichtingen) op begrotingsartikelniveau, die na het vaststellen van de tweede suppletoire begroting 2022 zijn geconstateerd.

Aangezien de begrotingsuitvoering van zowel de reguliere bedrijfsvoering als van de lopende missies doorgaat tot de sluiting van de kassen op 31 december en ik u nu reeds over de uitkomst moet informeren, berusten de bedragen op de huidige verwachtingen. In de afgelopen jaren stuurde Defensie de uitgaven en verplichtingen zoveel mogelijk bij om het budget niet te overschrijden. In het belang van het werken aan een toekomstbestendige Krijgsmacht is het versnellen van uitgaven en verplichtingen van groot belang. Daarom heb ik de marges om onverwachte versnellingen te accommoderen ruim genomen om geen uitgaven of verplichtingen te hoeven remmen. De definitieve realisatiestanden zullen worden opgenomen en toegelicht in de Slotwet.

De hieronder genoemde verwachte hogere realisaties van de budgetten leiden niet tot overschrijding van het totaal van de uitgaven van de Defensiebegroting.

Het betreft herschikkingen tussen de (niet-)beleidsartikelen van Defensie. Deze verwachte overschrijdingen worden gecompenseerd door onderrealisaties op andere (niet-) beleidsartikelen.

Artikel 1. Inzet

Hogere verplichtingen

De realisatie van de verplichtingen zal naar verwachting € 140 miljoen hoger zijn dan het budget dat bij de tweede suppletoire begroting werd geraamd. Deze verplichtingen worden aangegaan voor de commerciële verwerving en directe aanschaf van materieel dat is bestemd voor Oekraïne. Internationale ontwikkelingen zullen mogelijk ook na verzending van deze brief in 2022 kunnen leiden tot nu nog onvoorziene verplichtingen.

Artikel 2. Koninklijke Marine

Hogere uitgaven

De realisatie zal naar verwachting € 2 miljoen hoger zijn dan het budget dat bij de tweede suppletoire begroting werd geraamd. Dit is het gevolg van de exacte uitwerking van het arbeidsvoorwaardenakkoord voor de salarisbetaling van december, die kan leiden tot een percentueel geringe afwijking van de raming in de tweede suppletoire begroting.

Hogere verplichtingen

De realisatie van de verplichtingen in 2022 zal evenredig aan de verhoging van de uitgaven hoger zijn dan in de tweede suppletoire begroting.

Artikel 3. Koninklijke Landmacht

Hogere verplichtingen

De realisatie van het verplichtingenbudget van de Landstrijdkrachten zal naar verwachting € 35 miljoen hoger zijn dan ten tijde van de tweede suppletoire begroting werd verwacht. Dit is met name het gevolg van extra afroepen van rantsoenen voor € 11 miljoen. Deze extra verplichtingen zijn voor een aanzienlijk deel ten behoeve van verstrekkingen aan Oekraïne. Verder de inhuur van instructeurs voor € 9 miljoen, de inhuur van oefenterreinen voor € 6 miljoen en € 9 miljoen diverse extra verplichtingen.

Artikel 4. Koninklijke Luchtmacht

Hogere uitgaven

De realisatie zal naar verwachting € 2 miljoen hoger zijn dan het budget dat bij de tweede suppletoire begroting werd geraamd. Dit is het gevolg van de exacte

uitwerking van het arbeidsvoorwaardenakkoord voor de salarisbetaling van december, die kan leiden tot een percentueel geringe afwijking van de raming in de tweede suppletoire begroting.

Hogere verplichtingen

De realisatie van de verplichtingen in 2022 zal evenredig aan de verhoging van de uitgaven hoger zijn dan in de tweede suppletoire begroting.

Hogere ontvangsten

De ontvangsten zullen naar verwachting € 8 miljoen hoger uitvallen dan ten tijde van de tweede suppletoire begroting werd geraamd. Het betreft een hogere teruggave uit *FMS holding accounts* dan verwacht.

Artikel 5. Koninklijke Marechaussee

Hogere verplichtingen

De realisatie van de verplichtingen zal naar verwachting € 2 miljoen hoger zijn dan het verplichtingenbudget dat bij de tweede suppletoire begroting werd geraamd. De hogere verplichtingen zijn het gevolg van het aangaan van nieuwe meerjarige inhuurcontracten voor onder meer het inhuren van IT specialisten.

Artikel 7. Ondersteuning krijgsmacht door Defensie Materieel Organisatie

Hogere uitgaven

De realisatie zal naar verwachting € 7,5 miljoen hoger zijn dan het budget dat bij de tweede suppletoire begroting werd geraamd. Dit is het gevolg van een niet voorziene betaling van € 7,5 miljoen van een voorschot aan het *NATO Support and Procurement Organisation* voor het *Multi Role Tanker Transport*. Het voornemen was deze uitgave te verantwoorden in het artikel 04. Koninklijke Luchtmacht. Laat in het jaar is gekozen voor een vastlegging bij de Defensie Materieel Organisatie.

Hogere verplichtingen

De realisatie van de verplichtingen zal naar verwachting € 73 miljoen hoger zijn dan het budget dat bij de tweede suppletoire begroting werd geraamd. Deze overschrijding die ten tijde van de tweede suppletoire begroting niet is voorzien bestaat uit:

- een niet voorziene verplichting van € 7,5 miljoen ten behoeve van een voorschot aan het *NATO Support and Procurement Organisation* voor het *Multi Role Tanker Transport*. Het voornemen was deze verplichting vast te leggen in het artikel 04. Koninklijke Luchtmacht. Laat in het jaar is voor de vastlegging gekozen voor een vastlegging bij de defensie Materieel Organisatie;
- een brandstoflevering van € 9 miljoen van het *Central Europe Pipeline System* die eerder is ontvangen dan verwacht;

- het verwerven van nieuw personeel. De krappe arbeidsmarkt voor ICT-personeel heeft ertoe geleid dat er € 39 miljoen hogere meerjarige overeenkomsten zijn gesloten voor tijdelijke inhuur van ICT-personeel. Ook bestaande inhuurcontracten zijn in dit kader verlengd;
- onvoorziene kosten van € 11 miljoen in het kader van Algemene Beveiligingseisen voor Defensieopdrachten (ABDO) ten behoeve van de inrichting van de infrastructuur. Het gaat om kosten die zijn gemaakt om leveranciers veilig samen te werken met Defensie met handhaving van het beveiligingsbeleid van Defensie.
- de exacte uitwerking van het arbeidsvoorwaardenakkoord voor de salarisbetaling van december, die kan leiden tot een percentueel geringe afwijking van de raming in de tweede suppletoire begroting.

Artikel 8. Defensie Ondersteuning Commando

Hogere verplichtingen

De realisatie van de verplichtingen zal naar verwachting € 115 miljoen hoger uitvallen dan het budget dat in de tweede suppletoire begroting werd geraamd. Het betreft hier een verhoging die het gevolg is van een gewijzigde administratieve vastlegging inzake het Defensiebrede meerjarige schoonmaakcontract. Het voorgaande contract was opgenomen in Digi-inkoop waar geen sprake was van een verplichting. Vanwege de invoering van SAP ARIBA en de uitfasering van Digi-inkoop (december 2022) moesten de contracten met bijbehorende orders in SAP echter wel als een verplichting worden vastgelegd.

Artikel 9. Algemeen

Hogere uitgaven

De realisatie van de uitgaven zal naar verwachting € 4 miljoen hoger uitvallen dan het budget dat in de tweede suppletoire begroting werd geraamd. Het betreft € 2,5 miljoen voor een hogere bijdrage aan de exploitatie van de NAVO. Als gevolg van de betaling van schadevergoedingen volgt een onverwachte uitgave van € 1,5 miljoen.

Hogere verplichtingen

De verwachting over de realisatie van de verplichtingen is € 11 miljoen hoger dan ten tijde van de tweede suppletoire begroting werd geraamd. Dat is het gevolg van € 4,0 miljoen hogere verplichtingen voor de Human Resourcestransitie en verplichtingen voor de bekostiging van de contributie aan de vakbonden van € 3,0 miljoen.

Artikel 10. Apparaat Kerndepartement

Hogere uitgaven pensioenen

De realisatie van de uitgaven zal naar verwachting € 25 miljoen hoger zijn dan het budget van de tweede suppletoire begroting. Het betreft een extra uitgave voor pensioenen aan het Algemeen Burgerlijk Pensioenfonds, die ten tijde van de tweede suppletoire begroting nog niet bekend was.

Hogere verplichtingen

De realisatie van de verplichtingen in 2022 zal € 40 miljoen hoger zijn dan in de tweede suppletoire begroting. Dat is het gevolg van de extra uitgave voor pensioenen van € 25 miljoen en de toename van de verplichtingen met € 15 miljoen door het aangaan van contracten voor het inhuren van beleidsadviseurs en interim managers en overige exploitatieuitgaven.

Artikel 11. Geheim

Hogere uitgaven

De realisatie zal naar verwachting € 2 miljoen hoger zijn dan het budget dat bij de tweede suppletoire begroting werd geraamd.

Hogere verplichtingen

De realisatie van de verplichtingen in 2022 zal evenredig aan de verhoging van de uitgaven hoger zijn dan in de tweede suppletoire begroting.

DE MINISTER VAN DEFENSIE

drs. K.H. Ollongren

Ministerie van Defensie

Plein 4
MPC 58 B
Postbus 20701
2500 ES Den Haag
www.defensie.nl

> Retouradres Postbus 20701 2500 ES Den Haag

De Voorzitter van de Eerste Kamer
der Staten-Generaal
Postbus 20017
2500AC Den Haag

Onze referentie

BS2022032940

Bij beantwoording datum, onze referentie en betreft vermelden.

Datum 19 december 2022
Betreft Beleidsmatige mutaties na Najaarsnota 2022 Hoofdstuk K

In overeenstemming met de Comptabiliteitswet 2016 informeer ik u met deze brief, mede namens de staatssecretaris, over de nu voorziene overschrijdingen (uitgaven, ontvangsten en/of verplichtingen) op begrotingsartikelniveau, die na het vaststellen van de tweede suppletoire begroting 2022 zijn geconstateerd.

Aangezien de begrotingsuitvoering van zowel de reguliere bedrijfsvoering als van de lopende missies doorgaat tot de sluiting van de kassen op 31 december en ik u nu reeds over de uitkomst moet informeren, berusten de bedragen op de huidige verwachtingen. In de afgelopen jaren stuurde Defensie de uitgaven en verplichtingen zoveel mogelijk bij om het budget niet te overschrijden. In het belang van het werken aan een toekomstbestendige Krijgsmacht is het versnellen van uitgaven en verplichtingen van groot belang. Daarom heb ik de marges om onverwachte versnellingen te accommoderen ruim genomen om geen uitgaven of verplichtingen te hoeven remmen. De definitieve realisatiestanden zullen worden opgenomen en toegelicht in de Slotwet.

De hieronder genoemde verwachte hogere realisaties van de budgetten leiden niet tot overschrijding van het totaal van de uitgaven van het

Defensiematerieelbegrotingsfonds. Het betreft herschikkingen tussen de beleidsartikelen van Defensie. De verwachte overschrijdingen worden gecompenseerd door onderrealisaties op andere beleidsartikelen.

Artikel 1. Defensiebreed materieel

Hogere uitgaven

De verwachting over de realisatie van de uitgaven voor de instandhouding van en de investeringen in Defensiebreed materieel is € 75 miljoen hoger dan ten tijde van de tweede suppletoire begroting werd geraamd. Als gevolg van een hogere koers voor de Amerikaanse dollar zijn de uitgaven gestegen. De koers is gestegen van \$ 1,14 voor € 1,00 naar \$ 1,05 voor € 1,00.

Hogere verplichtingen

De realisatie van de verplichtingen in 2022 zal evenredig aan de verhoging van de uitgaven hoger zijn dan in de tweede suppletoire begroting.

Hogere ontvangsten

De ontvangsten zijn € 13 miljoen hoger dan ten tijde van de tweede suppletoire begroting werd geraamd. Defensie heeft ingestemd met de verkoop van 155mm munitie aan Duitsland om deze munitie aan Oekraïne te schenken. In november is het bedrag ontvangen.

Artikel 2. Maritiem materieel

Hogere uitgaven

De verwachting over de realisatie van de uitgaven voor de instandhouding van en de investeringen in maritiem materieel is € 50 miljoen hoger dan ten tijde van de tweede suppletoire begroting werd geraamd. Voor € 35 miljoen is dit het gevolg van het duurder uitvallen van het onderhoud aan diverse Zr.Ms. schepen. Ook zijn een aantal mijlpalen in het onderhoud aan Zr.Ms. Johan de Witt eerder gerealiseerd dan verwacht, waardoor de betalingen in 2022 zullen worden gedaan.

Verder zijn er diverse andere hogere uitgaven, waaronder een betaling van € 5 miljoen voor het *Evolved Sea Sparrow Missile*, wat eerder door de Verenigde Staten is opgevraagd dan verwacht.

Hogere verplichtingen

De realisatie van de verplichtingen zal naar verwachting € 12 miljoen hoger zijn dan het budget van de tweede suppletoire begroting. De stijging wordt deels veroorzaakt door duurder uitvallen van de onderhoudskosten aan schepen. Daarnaast worden als gevolg van de structurele verhoging van het

uitgavenbudget nu al meer bestellingen geplaatst voor komende jaren, dit was tijdens de tweede suppletoire begroting nog onvoldoende bekend.

Artikel 3. Land materieel

Hogere uitgaven

De verwachting over de realisatie van de uitgaven voor de instandhouding van en de investeringen in land materieel is € 83 miljoen hoger dan ten tijde van de tweede suppletoire begroting werd geraamd. De realisatie van de uitgaven voor de instandhouding van de Koninklijke Landmacht worden nu € 25 miljoen hoger dan ten tijde van de tweede suppletoire begroting werd geraamd. Dit wordt vooral veroorzaakt door de versnelde realisatie van het onderhoud aan het infanterie gevechtsvoertuig CV90, Defensiebrede aanschaf van werkplaatsinrichting en artikelen voor de bedrijfshulpverlening. Voor het investeringsproject CV90 is de achterstallige BTW van € 26 miljoen over de voorschotfacturen afgedragen. Daarnaast is op dit project een factuur van € 16 miljoen voor de vierde mijlpaal betaald die voor 2023 stond geraamd. Op het project Verlenging Levensduur Patriot is een extra bedrag van € 6 miljoen *Foreign Military Sales* door de Verenigde Staten opgevraagd en betaald. Een bedrag van € 10 miljoen betreft diverse hogere en eerdere betalingen dan geraamd.

Artikel 4. Lucht materieel

Hogere ontvangsten

De ontvangsten van de Koninklijke Luchtmacht zullen naar verwachting € 12 miljoen hoger zijn dan ten tijde van de tweede suppletoire begroting werd verwacht. Deze ontvangsten betreffen restituties van teveel betaalde voorschotten voor het Patriot wapensysteem voor € 4,5 miljoen en verder een niet meer verwachte ontvangst van € 2,3 miljoen voor subsidies voor het *interoperability Through European Collaboration-based Centre Automation System*, onderdeel van de luchtverkeersleiding Nederland. Voor de jaren 2020 en 2021 wordt dit in december waarschijnlijk nog ontvangen. Voor *Recoupment* F-35 is dit jaar € 3,8 miljoen ontvangen.

Artikel 6. Informatietechnologie

Hogere uitgaven

De verwachting over de realisatie van de uitgaven voor informatietechnologie valt € 20 miljoen hoger uit dan ten tijde van de tweede suppletoire begroting werd geraamd. Dit wordt veroorzaakt door de voorspoedige realisatie van de bouw van de datacenters bij GrIT. Bij de vervangingsinvesteringen zijn meer bestellingen in 2022 geleverd dan was voorzien ten tijde van de tweede suppletoire begroting.

Hogere verplichtingen

De verwachting over de realisatie van de verplichtingen voor de instandhouding en verwerving van de informatietechnologie valt € 70 miljoen hoger uit dan ten tijde van de tweede suppletoire begroting werd geraamd. Dit wordt veroorzaakt door het naar voren halen van verplichtingen van 2023 naar 2022. Daaronder zijn een contract voor GrIT van € 17 miljoen, voor het project Aurora voor € 11 miljoen en een contract met betrekking tot telefonie voor € 12 miljoen. Daarnaast zijn er ook op kleinere projecten verplichtingen in 2022 aangegaan in plaats van 2023.

DE MINISTER VAN DEFENSIE

drs. K.H. Ollongren

Aan MINDEF en STAS
Van Hoofddir. Financien en Control
Afgestemd met DGB, CDS, BSG
In afschrift aan

TER BESLISSING

Datum
19 december 2022

Onze referentie
BS2022032176
BS2022032177
BS2022032940
BS2022032941

Nota

Beleidsmatige mutaties na najaarsnota 2022.

Opgesteld door

_____
_____
_____
_____
@mind
ef.nl

Aantal bijlagen
2

Aanleiding

Na de tweede suppletoire begroting mogen departementen alleen beleidsmatige mutaties doorvoeren als de Eerste en Tweede Kamer hierover worden geïnformeerd. Dat mag met een zogenaamde veegbrief. Deze dienen uiterlijk drie dagen voor het kerstreces van de Tweede kamer (dus 19 december) te worden verzonden naar de Eerste en Tweede Kamer.

De Algemene Rekenkamer beschouwt elke overschrijding van het budget van het begrotingsartikel als een beleidsmatige mutatie. Zonder veegbriefvermelding wordt het overschreden artikel onrechtmatig verklaard. De methode van begrotingsrealisatie van de begrotingen van Defensie (Defensiebegroting en Defensiematerieelbegrotingsfonds) is dat ongewenste onderrealisaties van begrotingsartikelen worden gecompenseerd door overrealisaties op andere artikelen. Zo wordt onderrealisatie van de gehele Defensiebegroting vermeden. Het is evident dat bij deze methode artikelbudgetten zullen worden overschreden.

Eind 2021 zijn de in de toenmalige veegbrief verhoogde verplichtingenbudgetten overschreden. Dat heeft geleid tot onrechtmatigheden bij een aantal begrotingsartikelen. Gedurende 2022 is het verplichtingenbeheer bij Defensie strikter geworden. Toch is het risico op overschrijdingen van de verplichtingenbegrotingen ook nu niet volledig te garanderen. Verplichtingen worden op vele plaatsen en op zeer manieren aangegaan. Een ver fregat wat noodzakelijke aankopen doet, de autorisatie van een dienstreisdeclaratie, de automatische afroep voor magazijnsaanvulling zijn voorbeelden die niet zonder rigoureuze maatregelen zijn te stoppen.

Het betreft vier brieven. Zowel voor de Eerste als de Tweede kamer elk één voor de Defensiebegroting en één voor het Defensiematerieelbegrotingsfonds.

Geadviseerd besluit

Indien u geen vragen of opmerkingen heeft verzoek ik u de vier veegbrieven te ondertekenen.

Kernpunten

Met de huidige techniek van de eindrealisatie is het aanbieden van de veegbrief onvermijdelijk. Immers, elke cent boven het budget, zowel uitgave als verplichting telt voor de Algemene Rekenkamer als beleidsmatig, ook als Defensie aangeeft dat er geen sprake is van nieuw beleid. De enige methode om de veegbrief te voorkomen is de betalingen en het aangaan van verplichtingen te stoppen als het artikelniveau bereikt dreigt te worden. Zeker nu de Defensieorganisatie de stap naar meer versnelling moet maken zou dat een terugval naar oud gedrag zijn. Verder zou dit een nadelige invloed hebben op de betaaltermijnen, de relatie met leveranciers en de bedrijfsvoering. Bovendien is een onderrealisatie van de begrotingen dan onvermijdelijk en juist dit willen we zo gering mogelijk houden.

Hoe eerder de veegbrief wordt opgesteld, hoe groter de kans dat de aankomst in de beide Kamers tijdig is. Echter, hoe eerder de veegbrief wordt opgesteld, hoe onzekerder de opgenomen overschrijdingen en bedragen. Gekozen is voor een vrij laat moment, 14 december, om de inhoud vast te leggen. Als de brief niet uiterlijk 19 december in de Kamers wordt ontvangen, zal de Algemene Rekenkamer alle overschrijdingen van begrotingsartikelen als onrechtmatig oormerken.

De verwachte overschrijdingen zijn afgestemd met de F&C-organisaties van de Defensieonderdelen en van CDS en DGB. Met hen bestaan geen verschillende inzichten.

Toelichting

Financiële overwegingen

De verwachte artikeloverschrijdingen worden gedekt uit verwachte en onverwachte onderrealisaties op andere artikelen. Die worden in de veegbrief niet genoemd. Op totaalniveau is er dus geen sprake van een overschrijding van de begroting.

Juridische overwegingen

Geen.

Communicatie

DCO is geïnformeerd en bereid geen actieve communicatie voor.

Informatie die niet openbaar wordt gemaakt

Persoonsgegevens worden gelakt vanwege de bescherming van de persoonlijke levenssfeer.

Hoofddirecteur Financiën en Control

